

Κοινωνικός σχηματισμός

Social Formation

Όρος της μαρξιστικής θεωρίας που χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά από τον ίδιο τον Κ. Μαρχ (αλλά με ευρύτερη σημασία από εκείνη που του προσέδωσαν οι σύγχρονοι μαρξιστές). Στις ελάχιστες περιπτώσεις που ο Κ. Μαρχ αναφέρει τον όρο «κοινωνικός σχηματισμός», ουσιαστικά τον χρησιμοποιεί ως συνώνυμο του όρου «κοινωνία».

Από τη δεκαετία του '50 κ.εξ., ο όρος άρχισε να χρησιμοποιείται συχνά από τους σύγχρονους μαρξιστές, άλλοτε για να δηλωθεί ένας ορισμένος τύπος ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ (λ.χ. δουλοκτητική, φεουδαρχική, καπιταλιστική) με βάση τον ΤΡΟΠΟ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ, κι άλλοτε μια συγκεκριμένη κοινωνία. Από τη δεκαετία του '70 και μετά, άρχισε να χρησιμοποιείται στη θέση του ο όρος «ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ», που εκφράζει πιο καθαρά τη μαρξιστική αντίληψη ότι η κοινωνία αποτελεί μια σύνθετη ενότητα οικονομικών και κοινωνικών στοιχείων. «Ο κοινωνικός σχηματισμός», κατά τον Ν. Πουλαντζά, «αποτελεί μια σύνθετη ενότητα, με κυρίαρχο στοιχείο έναν τρόπο παραγωγής πάνω στους άλλους τρόπους παραγωγής που τον συγκροτούν. Πρόκειται για έναν κοινωνικό σχηματισμό ιστορικά προσδιορισμένο από έναν δεδομένο τρόπο παραγωγής: η Γερμανία του Μπίσμαρκ είναι ένας κεφαλαιοκρατικός κοινωνικός σχηματι-

σμός, δηλαδή κυριαρχούμενος από τον κεφαλαιοκρατικό **τρόπο παραγωγής**».